

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **Š. M.**, zast. Mgr. Tomaszem Heczkiem, advokátem, se sídlem Holandská 1, Brno, proti žalované: **Policie České republiky, Krajské ředitelství policie Plzeňského kraje**, se sídlem Nádražní 2, Plzeň, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 10. 2015, č. j. 17 A 71/2015 - 23,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Předcházející řízení a obsah kasační stížnosti

[1] Žalobce byl dne 13. 8. 2015 v 10:40 hodin kontrolován hlídkou Oddělení cizinecké policie, oddělení dokumentace Plzeň společně s hlídkou Obvodního oddělení policie Bor, na louce u vesnice Nové Domky společně s dalšími 11 osobami. Ani po opětovné výzvě však neprokázal svou totožnost, proto byl zajištěn dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

[2] Následně bylo s žalobcem dne 14. 8. 2015 zahájeno řízení ve věci správního vyhoštění z území členských států Evropské unie dle § 119 odst. 1 písm. c) bod 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 16. 8. 2015 (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). Důvodem

zahájení řízení byl pobyt na území České republiky bez cestovního dokladu a zároveň bez víza či platného oprávnění k pobytu, ač k tomu žalobce nebyl oprávněn.

[3] Rozhodnutím žalovaného ze dne 14. 8. 2015, č. j. KRPP-132055-18/ČJ-2015-030022 (dále jen „napadené rozhodnutí“), byl žalobce podle § 124 odst. 1 písm. b) zákona o pobytu cizinců, zajištěn za účelem správního vyhoštění. Doba zajištění žalobce byla stanovena na 30 dnů od 13. 8. 2015.

[4] Před vydáním napadeného rozhodnutí žalovaný ustanovil usnesením ze dne 14. 8. 2015, č. j. KRPP-132055-12/ČJ-2015-030022, žalobci tlumočnicka do arabského jazyka, (který je kromě somálštiny dalším úředním jazykem v Somálsku), k provádění tlumočnických úkonů v předmětném správním řízení. Následně byl s žalobcem proveden pohovor za přítomnosti ustanoveného tlumočnicka Issama Ramadana, zaznamenaný v Protokolu o vyjádření účastníka správního řízení ze dne 14. 8. 2015, č. j. KRPP-132055-14/ČJ-2015-030022, stvrzeného podpisem žalobce i ustanoveného tlumočnicka. Do protokolu žalobce souvisle a podrobně popsal cestu ze Somálska až do České republiky, přičemž na položené a tlumočnickem přeložené otázky odpovídal celými větami.

[5] Proti rozhodnutí žalovaného o zajištění podal žalobce dne 14. 10. 2015 žalobu, v níž tvrdil, že mu sice napadené rozhodnutí bylo doručeno dne 14. 8. 2015, ale že s ním byl fakticky seznámen až 1. 10. 2015 při návštěvě advokáta v zařízení B., proto mu lhůta pro podání žaloby nemohla začít běžet před tímto datem. Namítal, že jeho rodným jazykem je somálština a arabštinu ani jiný cizí jazyk neovládá. Teprve během návštěvy advokáta mohl být poprvé seznámen s obsahem napadeného rozhodnutí.

[6] Krajský soud v Plzni usnesením ze dne 22. 10. 2015, č. j. 17 A 71/2015 - 23, žalobu odmítl. Ve svém rozhodnutí vycházel ze speciálního ustanovení § 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců, které stanoví lhůtu pro podání žaloby proti správnímu rozhodnutí v délce 30 dnů od doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni, přičemž zmeškání lhůty nelze prominout. Považoval za rozhodné, že žalobci bylo napadené rozhodnutí doručeno dne 14. 8. 2015, kdy je osobně převzal. Žaloba proto měla být podána nejpozději dne 14. 9. 2015, avšak v daném případě byla předána k poštovní přepravě až 14. 10. 2015, tedy po uplynutí zákonné lhůty. Krajský soud k argumentaci žalobce konstatoval, že mu byl před pohovorem a před vydáním napadeného rozhodnutí ustanoven tlumočnick do jazyka arabského, který byl při svém ustanovení poučen, že je dle § 8 zákona č. 36/1967 Sb. povinen vykonávat tlumočnickou činnost řádně a ve stanovené lhůtě. „Z obsahu protokolu je také jasné, že žalobce na všechny otázky položené v arabštině adekvátně, tj. logicky, konkrétně k jednotlivým tématům, dostatečně podrobně a v témže jazyku odpovídal. Nezmínil se, že by některé otázky nerozuměl. V závěru protokolu se pak uvádí, že proti obsahu protokolu nevznášá žalobce žádné námítky, že nežádá jeho doplnění, a že na něho nebyl činen ze strany policie žádný nátlak.(...) Na podkladě výše shrnutého obsahu protokolu o výpovědi žalobce vzal soud za jednoznačně prokázané, že v daném případě nevznikly žádné pochybnosti o tom, že žalobce ovládá arabský jazyk na dostatečné komunikativní úrovni, neboť byl schopen porozumět všem položeným dotazům i na ně konkrétně reagovat.“ Krajský soud připomněl, že tlumočnick je ze zákona odpovědný za řádné provedení tlumočnického úkonu, a pokud by žalobce tlumočnickovi nerozuměl, je jeho povinností na to správní orgán upozornit. Žalobce byl dne 14. 8. 2015 seznámen s obsahem napadeného rozhodnutí v jazyce arabském, kterému dostatečně porozuměl, proto

pokračování

je uvedený den podle soudu určujícím pro počátek lhůty k podání žaloby, kterou tak jako opožděnou odmítl.

[7] Proti tomuto usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 10. 2015, č.j. 17 A 71/2015-23, podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost ze dne 13. 10. 2015, v níž uváděl, že usnesení napadá z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel namítal, že jeho rodným jazykem je somáština a že neovládá arabštinu ani jiný cizí jazyk. Napadenému rozhodnutí proto nerozuměl. Až dne 1. 10. 2015 byl navštíven advokátem, který mu vysvětlil obsah napadeného rozhodnutí. Stěžovatel tvrdí, že průběhu řízení a obsahu napadeného rozhodnutí nerozuměl, neboť mu bylo tlumočeno do arabštiny, kterou neovládá. Teprve dne 1. 10. 2015 zjistil, co je obsahem napadeného rozhodnutí, jaké opravné prostředky a v jaké lhůtě může využít. Lhůta pro podání žaloby mu tudíž počala běžet až uvedeného dne, a žalobu je proto nutno pokládat za podanou včas.

[8] Stěžovatel se dovolával ustanovení § 16 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), dle něhož má nárok na tlumočnicka, a to do jazyka, který ovládá. Stěžovatel se domníval, že naplňuje znaky definice uprchlíka ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Čl. 3 této Úmluvy přitom zakazuje jakoukoliv diskriminaci uprchlíků v řízení před orgány členských států z důvodu jejich rasy nebo země původu. Jsou-li cizincům původem ze Somálska ustanovováni tlumočníci do arabského jazyka bez ohledu na to, zda jej ovládají, dochází k jejich znevýhodnění z důvodu etnické příslušnosti a země původu. Podle čl. 16 uvedené Úmluvy má každý uprchlík právo na svobodný přístup k soudům a právní pomoc. Stěžovateli byla právní pomoc poskytnuta až dne 1. 10. 2015, přičemž ze správního spisu nevyplývá, že by mu bylo nabídnuto zajištění právní pomoci správním orgánem již dříve. Přístup k soudům není zajištěn, pokud v předcházejícím správním řízení není uprchlík seznámen s obsahem vydaných rozhodnutí a podmínkami pro uplatnění opravných prostředků.

[9] Co se týče argumentace krajského soudu, stěžovatel ji nepovažuje za dostatečnou. I kdyby byl schopen se s tlumočnickem domluvit na základní úrovni v arabštině, nelze z toho vyvozovat, že pochopil smysl celého řízení a možnosti své obrany. Obsah protokolu ze dne 14. 8. 2015 nemůže být dle stěžovatele důkazem, jak probíhal pohovor a v jakém rozsahu tlumočení porozuměl. Formulaci odpovědi nemohl stěžovatel nijak ovlivnit, neboť řízení probíhalo v českém jazyce, v němž je sepsán i protokol. Stěžovatel český jazyk neovládá, a neměl proto možnost kontrolovat správnost tlumočení ani protokolace. Je přitom evidentní, že o doslovný zápis jeho výpovědi se nejedná. Tlumočnicka nelze považovat za osobu hájící zájmy účastníka, ani osobu nestrannou, neboť vykonává činnost za úplatu, je ustanovován správním orgánem a nemá zájem, aby vyšlo najevo, že účastník daný jazyk neovládá, protože by byl zproštěn své funkce. Postavení tlumočnicka je závislé na správním orgánu, nemá proto ani zájem komplikovat řízení vznášením námitek, podáváním opravných prostředků apod.

[10] Dle stěžovatele v době od 31. 8. 2015 do 1. 10. 2015 existovala objektivní překážka k využití opravných prostředků proti napadenému rozhodnutí, neboť nebyl náležitě poučen o možnostech podat odvolání a o tomto svém právu nevěděl, čímž došlo k porušení § 16 odst. 3 správního řádu. Existují zde pochybnosti o tom, jak probíhalo celé

řízení, přičemž důkazní břemeno leží na žalovaném, jak stěžovatel dovodil z judikatury Evropského soudu pro lidská práva. Stěžovatel proto navrhoval, aby Nejvyšší správní soud usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[11] Žalovaný se ke kasační stížnosti vyjádřil v podání ze dne 2. 12. 2015, v němž setrval na své předchozí argumentaci ve vyjádření k žalobě.

II. Posouzení kasační stížnosti

[12] Stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení Krajského soudu v Plzni vzešlo (ustanovení § 102 s. ř. s.), kasační stížnost je včasná (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.) a přípustná, neboť nejsou naplněny důvody podle ustanovení § 104 s. ř. s. způsobující její nepřipustnost.

[13] Stěžovatel ve své kasační stížnosti správně podřadil důvod podání kasační stížnosti pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Pokud totiž stěžovatel kasační stížností napadá rozhodnutí o odmítnutí žaloby, z povahy věci pro něj přichází v úvahu pouze kasační důvod podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu č. j. 1 As 7/2004 - 47 ze dne 18. 3. 2004).

[14] Nejvyšší správní soud ale je v takovém případě v řízení o kasační stížnosti oprávněn zkoumat pouze to, zda rozhodnutí krajského soudu a důvody, o které se toto odmítavé rozhodnutí opírá, jsou v souladu se zákonem; jeho úkolem není věcně přezkoumávat, zda je žaloba stěžovatele důvodná.

[15] Nejvyšší správní soud tedy zdůrazňuje, že rozsah přezkumu rozhodnutí soudu v řízení o kasační stížnosti je vymezen povahou a obsahem přezkoumávaného rozhodnutí. Jestliže krajský soud žalobu odmítl a věc samu neposuzoval, může Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti pouze přezkoumat, zda krajský soud správně posoudil podmínky pro odmítnutí žaloby, nemůže se však již zabývat námitkami týkajícími se „merita věci“, tedy toho, zda žaloba je důvodná (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 1 Azs 24/2004 - 49; ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98; či ze dne 5. 1. 2006, č. j. 2 As 45/2005 - 65).

[16] Po přezkoumání kasační stížnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[17] Podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. soud usnesením odmítne návrh, jestliže byl podán předčasně nebo opožděně. Podle speciální úpravy v § 172 odst. 1 zákona o pobytu cizinců činí lhůta k podání žaloby proti rozhodnutí o zajištění 30 dnů od doručení rozhodnutí správního orgánu, přičemž zmeškání lhůty nelze prominout. Stěžovateli bylo napadené rozhodnutí o zajištění za účelem správního vyhoštění doručeno dne 14. 8. 2015. Třicátý den lhůty připadl na neděli 13. 9. 2015, a proto bylo podle § 40 odst. 3 s. ř. s. posledním dnem lhůty pondělí dne 14. 9. 2015. Stěžovatel podal žalobu až 14. 10. 2015, tedy po uplynutí uvedené lhůty. Stěžovatel však dovozuje včasnost své žaloby ze skutečnosti, že ve

pokračování

správním řízení mu bylo tlumočeno do arabštiny, tedy jazyka, kterému nerozuměl, a tudíž neporozuměl ani obsahu rozhodnutí ani příslušnému poučení o možnosti a lhůtě k podání opravného prostředku. Do doby, než se stěžovatel o důvodech rozhodnutí a o poučení dozvěděl, podle něj nemohla běžet lhůta k podání žaloby.

[18] Před tím, než Nejvyšší správní soud přikročil k úvahám, zda nedostatky v tlumočení mohou mít vliv na účinnost doručení či nikoliv, a tedy prolamovat neprominutelné zmeškání lhůty k podání žaloby (§ 172 odst. 1 věta druhá zákona o pobytu cizinců), zabýval se otázkou, zda v daném případě stěžovatel z důvodu tlumočení v arabštině skutečně neporozuměl obsahu rozhodnutí a poučení.

[19] Stěžovatel se v rámci řízení vyjádřil k věci dne 14. 8. 2015 (protokol o vyjádření účastníka řízení č. j. KRPP-132055-14/ČJ-2015-030022). Vyjádření stěžovatele tlumočil PhDr. Issam Ramadan, tlumočník pro jazyk arabský, který byl v řízení ustanoven jako tlumočník podle § 16 odst. 3 správního řádu. V rámci vyjádření stěžovatel uvedl, že se narodil X (což neodpovídá datu narození, které uvedl při svém zadržení – X – poznámka Nejvyššího správního soudu), a dále vysvětlil, jak se ze Somálska v roce 2009 dostal až do České republiky – podrobně popsal, že jel lodí do Jemenu, tam pobýval 10 dnů. Z Jemenu pokračoval nelegálně do Saudské Arábie, kde pobyl přibližně 2 dny, následně jel autem do Sýrie se skupinou Somálců. Ze Sýrie pokračoval do Turecka, z něž se přeplavil do Řecka, kde nelegálně pobýval až do roku 2015. Na konci července 2015 odjel vlakem a autobusem na hranice Makedonie, odtud šel pěšky do Srbska. Za tuto cestu zaplatil převaděčům 1500,- Euro, dalších 500,- Euro představovalo útratu spojenou s cestou. V Srbsku spal asi 2 dny na autobusovém nádraží, v Maďarsku se zdržel asi 1 hodinu. Následně jeli dodávkou, jejíž řidič jim řekl, že jsou v Německu, proto vystoupili ven. Dále stěžovatel odpovídal na otázky žalovaného ohledně cíle své cesty, zdravotního stavu, finančních prostředků, rodiny, atd. Závěrem stěžovatel podepsal, že proti protokolu nemá námitek a že rozumí poučení i důvodům, proč je protokol sepsován. Doložka o tlumočení PhDr. Issamem Ramadanem je uvedena i na poslední straně napadeného rozhodnutí žalovaného.

[20] Nejvyšší správní soud z výše uvedených skutečností usoudil, stejně jako krajský soud, že nic nenasvědčuje tomu, že by průběh správního řízení nebyl tlumočen do jazyka, jemuž stěžovatel rozuměl. Samy o sobě by podpisy česky formulovaného prohlášení o porozumění poučení a důvodům sepsu protokolu a podpisy česky formulovaného potvrzení, že proti protokolu nemá námitek, nemohly prokázat, že stěžovatel všemu skutečně rozuměl, pro Nejvyšší správní soud je však klíčové samotné vyjádření stěžovatele. Toto vyjádření neobsahuje pouhé kusé odpovědi, které by mohly naznačovat, že stěžovatel pochytil pouze některá slova v arabštině a že jazyk neovládá natolik, aby porozuměl všem nutným informacím či dotazům. Jeho vyjádření, přetlumočené do češtiny, naopak obsahuje souvislé vyličení rozhodných skutečností a přesné odpovědi na položené otázky. V obecné rovině lze přisvědčit stěžovateli, že protokolace nepředstavuje doslovný zápis výpovědi, to však nic nemění na výše uvedeném závěru. Vyjádření v protokolu působí autenticky a věrohodně a listiny založené ve správním spisu nenasvědčují tomu, že by za stěžovatele jeho výpověď domýšlel tlumočník nebo dokonce tlumočník ve spolupráci se správním orgánem; nic takového ostatně netvrdí a nedokládá ani stěžovatel.

[21] Nejvyšší správní soud ze všech uvedených skutečností usoudil, že ačkoliv řízení nebylo tlumočeno do somálského jazyka, bylo tlumočeno do jazyka, jemuž stěžovatel rozuměl a jenž je jedním ze dvou hlavních jazyků, jímž obyvatelstvo Somálska hovoří. Právě to je přitom z hlediska práva na tlumočnicka ve smyslu čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a § 16 odst. 3 správního řádu zásadní, jelikož účelem práva na tlumočnicka je zajištění fair procesu (stanovisko Ústavního soudu ze dne 25. října 2005, sp. zn. Pl. ÚS-st. 20/05, ST 20/39 SbNU 487). V kontextu zbavení osobní svobody je právo na informování o důvodech zbavení osobní svobody v jazyce, jemuž daná osoba rozumí (čl. 5 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod), klíčové pro možnost přezkoumání zákonnosti zbavení osobní svobody (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 2. října 2008, Rusu proti Rakousku, č. stížnosti 34082/02, bod 41). Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že za daných specifických skutkových okolností, kdy ze správního spisu vyplývá, že stěžovatel dostatečně rozuměl tlumočnickovi pro arabský jazyk, bylo požadavkům plynoucím z práva na tlumočnicka učiněno zadost i v případě tlumočení do arabštiny.

[22] Stěžovatel v kasační stížnosti dále uvedl, že důkazní břemeno ohledně prokázání, že bylo tlumočeno do jazyka, jejž stěžovatel ovládá, tíží žalovaného. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. ledna 2009, F. H. proti Švédsku, č. stížnosti 32621/06, z něhož uvedené rozložení důkazního břemene stěžovatel dovozoval (konkrétně bod 95 citovaného rozsudku), však na nyní projednávanou věc vůbec nedopadá. Evropský soud pro lidská práva ve zkratce uvedl, že v případě hodnocení věrohodnosti tvrzení žadatelů o azyl je s ohledem na zvláštní situaci, ve které se žadatelé nacházejí, třeba zásadně rozhodovat ve prospěch žadatelů („to give them the benefit of the doubt“). Až v případě, kdy vzniknou důvodné pochybnosti co do pravdivosti tvrzení žadatelů, leží důkazní břemeno ohledně rozptýlení a vysvětlení těchto pochybností na žadateli. Je tedy zřejmé, že v bodu 95 rozsudku F. H. proti Švédsku Evropský soud pro lidská práva pojednává o rozložení důkazního břemene co do věrohodnosti „azylového příběhu“ žadatelů o mezinárodní ochranu. Ze stěžovatelem citované judikatury Evropského soudu pro lidská práva tak nevyplývá jím tvrzená právní konstrukce.

[23] Také námitka týkající se práva na přístup k soudu a s tím souvisejícího práva na právní pomoc je nedůvodná. Ve správním spisu je založena plná moc ze dne 1. 10. 2015 udělená stěžovatelem JUDr. Jiřímu Kozákovi k zastupování v řízení o odvolání o správním vyhoštění a o žalobě proti rozhodnutí o zajištění. Ve spise je rovněž založeno obsáhlé odvolání stěžovatele ze dne 5. 9. 2015 proti rozhodnutí žalovaného o správním vyhoštění ze dne 31. 8. 2015, z něhož je patrné, že již uvedeného dne – tedy 5. 9. 2015 se stěžovateli dostalo potřebné právní pomoci, resp. stěžovatel měl přístup k požadované právní pomoci.

[24] S ohledem na uvedené Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že stěžovatel rozuměl obsahu rozhodnutí žalovaného, a nebylo tudíž na místě se dále podrobně věnovat úvahám, jaké by měly případné nedostatky v tlumočení (které v nyní řešené věci nenastaly) procesní důsledky a zda by mohly prolomit neprominutelné zmeškání lhůty k podání žaloby (§ 172 odst. 1 věta druhá zákona o pobytu cizinců).

pokračování

III.

Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[25] Na základě výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud po přezkoumání napadeného usnesení Krajského soudu v Plzni k závěru, že nebyl naplněn tvrzený důvod podání kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., za použití ustanovení § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. Kasační stížnost proto není důvodná a Nejvyšší správní soud ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl.

[26] O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl ve věci procesně úspěšný, proto nárok na náhradu nákladů řízení nemá; žalovanému pak náklady řízení nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly, proto mu nebyla přiznána náhrada nákladů o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. prosince 2015

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu